

KIHNIÖN KUNNAN PÄIVÄHOIDON VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	4
2. VARHAISKASVATUSPALVELUT KIHNIÖSSÄ	6
2.1. Kunnan varhaiskasvatuspalvelut	6
2.1.1. Päivähoito	6
2.1.2. Esiopetus	7
2.1.3. Lastenneuvola	7
2.1.4. Kasvatus- ja perheneuvonta	8
2.1.5. Perhetyö	8
2.1.6. Puheterapia	8
2.1.7. Kirjasto/vapaa-aikatoimi	8
2.2. Seurakuntien varhaiskasvatuspalvelut	9
2.2.1. Evankelisluterilainen seurakunta	9
2.2.2. Helluntaiseurakunta	9
2.2.3. Vapaaseurakunta	10
2.3. Järjestöjen varhaiskasvatuspalvelut	10
2.3.1. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kihniön osasto	10
2.3.2. Musiikkiopisto	11
2.3.3. 4H –järjestö	11
2.3.4. Urheiluseura	11
3. VARHAISKASVATUS PÄIVÄHOIDOSSA	11
3.1. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus	11
3.2. Varhaiskasvatuksen tavoitteet	11
3.3. Varhaiskasvatuksen arvot	12
4. PÄIVÄHOIDON VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN	12
4.1. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus tavoitteena hyvinvoiva lapsi	12
4.2. Kasvattaja varhaiskasvatuksessa	13
4.3. Kielen merkitys varhaiskasvatuksessa	14

4.4.	Lapselle ominainen tapa toimia	14
4.4.1.	Leikkiminen	15
4.4.2.	Liikkuminen	15
4.4.3.	Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen	16
4.4.4.	Tutkiminen	16
4.5.	Sisällölliset orientaatiot	16
4.5.1.	Matemaattinen orientaatio	16
4.5.2.	Luonnontieteellinen orientaatio	16
4.5.3.	Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio	17
4.5.4.	Esteettinen orientaatio	17
4.5.5.	Eettinen orientaatio	17
4.5.6.	Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio	17
5.	VANHEMPIEN OSALLISUUS PÄIVÄHOIDOSSA	17
5.1.	Kasvatuskumppanuus	17
5.2.	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	18
6.	ERITYISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN LAPSELLE	19
6.1.	Päivähoidon tukitoimet	19
7.	PÄIVÄHOIDON TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	21
	LÄHTEET	22

1. JOHDANTO

Valtioneuvoston periaatepäätöksenä vuonna 2002 vahvistettiin varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset. Niissä Stakesille annetun tehtävän mukaisesti on laadittu varhaiskasvatuksen sisältöä ohjaavat valtakunnalliset perusteet (Vasu) vuonna 2003. Kihniön kunnan sosiaali- ja terveyslautakunta on päättänyt kokouksessaan 9.11.2004, että Kihniön päivähoito osallistuu Hämeenkyrön ja Viljakkalan kuntien kanssa seutukunnallisena yhteistyönä järjestettävään koulutukseen, jonka tavoitteena on saada kuntaan oma varhaiskasvatussuunnitelma.

Kihniön varhaiskasvatussuunnitelmaa ovat olleet valmistelemassa päivähoiton työntekijät Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksen ohjauksessa, ja suunnitelma on tehty siksi päivähoidon näkökulmasta. Muita varhaiskasvatuspalveluja järjestävien tahojen toiminnasta ovat palvelujen tarjoajat kertoneet itse Varhaiskasvatuspalvelut Kihniössä -osuudessa. Suunnitelmaa tarkistetaan tarpeen mukaan ja toivommekin saavamme erityisesti **lasten vanhemmilta** palautetta matkan varrella.

Kihniö on lapselle hyvä ja turvallinen paikka kasvaa ja toivommekin välittävämme lapsille oman arvostuksemme kotipaikkakuntaamme kohtaan. Kihniön puhdas luonto, monet järvet ja uljaat metsät ovat arvokasta pääomaa. Pyhäniemen luonnonkaunis niemi hiekkarantoinen tarjoaa lapsiperheille kesäisin upean virkistymispaikan. Käskyvuoren maasto makkaranpaistopaikkoineen on lapsiperheille sekä kesä- että talviretkeilyyn sopiva. Pyhäniemestä Käskyvuoreen ulottuva maastoliikuntareitti houkuttelee hiihtämään talvisin. Hyvin hoidetuille laduille ovat päässeet perheen pienimmätkin harjoittelemaan hiihtotaitojaan vanhempien mukana, koska vaihtelevamaastoinen latu tarjoaa myös lapsille harjoitteluun sopivia tasaisia ja helppoja osuuksia.

Kirkonkylällä sijaitseva kaunis Puumila on oiva paikka järjestää erilaisia tilaisuuksia lapsiperheille. Kihniönkylän Eräveikkojen viihtyisässä Erämajassa järjestyvät tilaisuudet, joissa lapsilla on tilaa liikkumiseen ja vapautta leikeilleen.

Kihniöläiset ovat avoimia ja toisistaan välittäviä ihmisiä. Lapset ovat kaikille tärkeitä, ja se näkyy myös lapsille järjestetyn toiminnan runsautena. Kunta, eri seurakunnat ja järjestöt järjestävät monipuolista toimintaa lapsiperheille ja perheiden valittavaksi jää, mihin he osallistuvat. Kihniön vahvuus on, että eri tahot eivät ole lähteneet kilpailemaan asiakkailta, vaan eri toiminnat täydentävät toisiaan. Kihniössä järjestetään monia lastentapahtumia ja erilaisia tilaisuuksia yhteistyössä voimavaroja yhdistäen.

Varhaiskasvatussuunnitelman avulla toivomme välittävämme tärkeän viestin:

LAPSEN HYVINVOINTI ON TYÖSSÄMME ENSISIJAINEN!

2. VARHAISKASVATUSPALVELUT KIHNIÖSSÄ

Varhaiskasvatuspalveluja järjestävät Kihniössä kunta, seurakunnat sekä eri järjestöt. Varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjien tärkein yhteistyötaho ovat lasten vanhemmat. Yhteistyötä tehdään myös koko lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa. Moniammatillisen yhteistyön tehtävänä on toimia lapsen edun mukaisesti turvaten lapsen kokonaisvaltainen kehittyminen.

2.1. Kunnan vahaiskasvatuspalvelut

Päivähoito

Päivähoidon toimintamuodot ovat Kihniössä

- perhepäivähoito hoitajan kodissa
- ryhmäperhepäivähoito
- perhepäivähoito lapsen kotona
- kolmiperhehoito
- leikkikenttätoiminta
- yksityinen päivähoito.

Perhepäivähoito hoitajan kodissa on kodinomainen, joustava sekä lapsen yksilöllisyyttä kunnioittava hoitomuoto. Hoidossa voi olla samanaikaisesti 4 kokopäivälasta sekä esikoululainen. Kihniössä toimii 3 perhepäivähoitajaa omassa kodissaan, joista 2 keskustan alueella ja 1 Linnankylässä.

Ryhmäperhepäivähoito antaa perheille mahdollisuuden hoitomuodon valintaan. Lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät lapsiryhmässä ja lapsille voidaan järjestää ikäkaudelleen sopivaa ryhmätoimintaa. Lapsen yksilöllinen hoito ja kodinomaisuus toteutuvat myös tässä hoitomuodossa, koska lapsiryhmä on pieni. Kihniössä on kolme ryhmäperhepäiväkotia Nalletupa, Vekkuli ja Muksula. Nalletuvassa ja Vekkulissa hoitaa kolme hoitajaa samanaikaisesti enintään 12 lasta. Muksulassa hoitaa kaksi hoitajaa enintään 8 lasta ja 2 esikoululaista. Nalletupa on avoinna tarpeen mukaan myös iltaisin ja viikonloppuisin. Nalletupa ja Vekkuli vastaavat päivähoitolaisten varahoidon tarpeeseen.

Perheillä on mahdollisuus saada perhepäivähoitaja omaan kotiinsa silloin, kun perheen kokopäivähoitoa tarvitsevien alle kouluikäisten lasten määrä on vähintään kolme lasta.

Kolmiperhehoidossa lapsiryhmä muodostuu 2-4 perheen lapsista. Lapset hoidetaan joko vuorollaan omassa kodissa tai aina saman perheen kodissa. Lasten määrän tulee olla pysyvästi vähintään neljä alle kouluikäistä kokopäivähoitolasta tai kolme alle kouluikäistä kokopäivähoitolasta ja kaksi puolipäivähoitolasta.

Leikkikenttätöimintää järjestetään kesäkuussa puolipäiväisenä ja se on tarkoitettu 4-8 -vuotiaille lapsille. Toimintapäivä sisältää askartelua, leikkejä, hartaushetken ja vapaata leikkiä. Toiminta tapahtuu pääosin ulkona. Leikkikenttätöimintä järjestetään yhteistyössä seurakunnan kanssa.

Yksityinen päivähoito on vaihtoehto kunnalliselle päivähoidolle.

Erityisen tuen tarpeessa olevalle lapselle voi perhe valita hoitopaikan em. hoitomuodoista. Lapsen tilanteen vaatiessa voidaan hänelle hakea päivähoitopaikka ostopalveluna lähialueen kaupungin päiväkodista.

Esiopetus

Esiopetus on Kihniössä sivistystoimen alaista toimintaa. Kirkonkylällä on oma esiopetusryhmä, jota ohjaa luokanopettaja. Ryhmässä on yleensä apuna myös avustaja. Esioppilaat osallistuvat kaikkeen koulun toimintaan esimerkiksi koulun retkiin sekä juhliin ja esioppilaiden tukena toimii erityisopettaja. Esiopetuksella on oma opetussuunnitelmansa.

Lastenneuvola

Lastenneuvolan kohderyhmänä ovat Kihniön lapsiperheet vauvasta kouluikään saakka. Tavoitteena on kasvavan lapsen turvallisen ja täysipainoisen kehityksen tukeminen ja perheen pitkäjänteinen auttaminen. Keskeisiä tehtäviä ovat terveyden vaaliminen, sairauksien ehkäisy, rokotustoiminta ja seulonnat.

Kehityksen poikkeavuuksien varhainen toteaminen ja hoitoonohjaus kuuluvat neuvolan toimintamuotoihin. Käytössä on LENE= Leikki-ikäisen lapsen neurologinen arvio 3-6 -vuotiaille kehityksen arvion tukena.

Kasvatus- ja perheneuvonta

Kasvatus- ja perheneuvonta tarjoaa psykologista tutkimusta lapsen kehitys-, oppimis-, käytös- ja tunne-elämän pulmissa sekä neuvontaa ja tukea vanhemmille. Myös lapsiperheiden vanhempien parisuhdeasioissa voi kääntyä perheneuvonnan puoleen. Työskentely perheneuvonnassa voi käsittää yksilö-, pari- ja/tai perhetapaamisia. Asioita pohditaan hyvin asiakaslähtöisesti ja yksilöllisesti, tarvittaessa ollaan yhteistyössä lapsen ja perheen elämään kuuluvien muiden tahojen kanssa. Perheneuvonnassa pohditaan myös lapsen mahdollista jatkotutkimustarvetta.

Perhetyö

Perheillä on mahdollisuus saada tukea arkipäivästä selviytymiseen. Perhetyön tavoitteena on lasten kasvun ja kehityksen turvaaminen sekä vanhemmuuden tukeminen perheen pulmatilanteissa. Työ lähtee perheen tarpeista ja voi ajanjaksoltaan olla erimittainen. Työntekijöinä toimivat osittain sosiaaliohjaaja osittain perhetyöntekijä. Perhetyö toimii sosiaalitoimen avohuollon tukitoimena ja on maksutonta perheille.

Puheterapia

Puheterapia on lääkinällistä kuntoutusta, joka ennaltaehkäisee, lievittää ja poistaa puheen tuottamisen ja ymmärtämisen, kielen, kommunikaation ja siihen liittyvien kielellisten taitojen, äänen, nielemisen ja syömisen sekä suun motorisia toimintahäiriöitä. Puheterapeutti tutkii, lähettää tarvittaessa jatkotutkimuksiin, laatii yksilöllisen kuntoutussuunnitelman sekä toteuttaa terapian. Puheterapeutti konsultoi vanhempia ja lähiympäristöä. Puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen suunnittelu ja ohjaus kuuluvat myös puheterapiaan. Kihniön kunta järjestää puheterapian ostopalveluna.

Kirjasto

Kirjasto tarjoaa lapsiperheille monipuolisen valikoiman lastenkirjallisuutta, äänitteitä ja kuvataallenteita sekä järjestää alle kouluikäisille lapsille talviaikaan satutunteja. Monipuolista kasvatustilan kirjallisuutta on tarjolla kotien ja lasten parissa työskentelevien käytettäväksi niin omassa kirjastossa kuin myös saatavissa kaukolainauksen kautta muualta. Kirjastovirkailija käy myös päivähoitossa lukemassa lapsille satuja. Kirjasto ja vapaa-aikatoimi/kulttuuritoimi osallistuvat erilaisten lastentapahtumien järjestämiseen.

2.2. Seurakuntien varhaiskasvatuspalvelut

Evangelisluterilainen seurakunta

Pyhäkoulun tarkoitus on olla lasten jumalanpalvelus. Pyhäkoulun tehtävänä on kristillisen kasvatuksen ja opetuksen antaminen ohjaamalla lapsi hartauselämään ja opettamalla raamatun kertomuksia ja rukouksia.

Päiväkerhotyön tehtävänä on kristillisen kasvatuksen antaminen sekä ohjaaminen yhteistoimintaan toisten lasten kanssa. Kolmevuotiaille lapsille järjestetään pallerokerhoa ja 4-5 -vuotiaille lapsille päiväkerhoa. Kerhossa hiljennytään hartaushetkeen sekä lauletaan, leikitään ja askarrellaan. Molemmat kerhot kokoontuvat kerran viikossa.

Perhetyön tavoitteena on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään, erityisesti kristillisen kasvatuksen antamisessa. Perhetyö luo perheille myös mahdollisuuden tavata toisiaan ja rakentaa keskinäistä yhteyttä. Vanhemmat lapsineen tapaavat kerran viikossa perhekerhossa.

Helluntaiseurakunta

Helluntaiseurakunta tarjoaa alle kouluikäisille hyvin monenlaista toimintaa niin tytöille kuin pojillekin. Talvikaudella pidetään arki-iltoina kerhoja ja sunnuntaisin pyhäkoulua. Kesäkaudella järjestetään muun muassa kesäleiri. Lisäksi seurakunta järjestää muun muassa nukketeatteriesityksiä, musikaaliesityksiä, konsertteja ja näyttelyitä. Seurakunta tukee myös Gospel Karting ry:n toimintaa, joka järjestää ajoretkiä kesäkaudella. Kerhotoiminta ja esitykset sekä konsertit ovat kaikille avoimia ja pääosin ilmaisia. Toiminnan pääpainopiste alle kouluikäisistä on 4-6 -vuotiaissa. Helluntaiseurakunnan visiona on ohjata lapsia kristillisen arvomaailman omaksumiseen ja rakastavan Taivaan Isän tuntemiseen.

Vapaaseurakunta

Vapaaseurakunta tarjoaa monipuolista toimintaa lapsille. Seurakunnassa pidetään erityisen tärkeänä lasten osallisuutta seurakunnan toiminnassa. Lapsilla on vielä elämä edessä ja heille halutaan ojentaa hyviä, raamattuun perustuvia, rakennusaineiksia elämää varten. Pyhäkoulu kokoontuu kaksi kertaa kuukaudessa sunnuntaisin Niskoksella. Kerran viikossa kokoontuu 3-6 -vuotiaiden Naperokerho Niskoksella. Kerhot ovat kaikille avoimia. Kerhoissa lauletaan, leikitään, askarrellaan, pelataan, leivotaan ja näytellään. Kesän kohokohta on lapsille järjestettävä kesäleiri Raskinrannassa.

Lapsityön tärkein tavoite on kristillisen kasvatuksen antaminen ja perheiden tukeminen kasvatuksessa. Tavoitteena on myös toisen kunnioittaminen, huomioon ottaminen ja erilaisuuden hyväksyminen. Seurakunnassa tehdään lähetystyötä monella tapaa ja lapsille pyritään opettamaan lähetystyön tärkeyttä.

2.3. Järjestöjen varhaiskasvatuspalvelut

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kihniön osasto

MLL järjestää kerran viikossa perhekahvilatoimintaa Touhulassa leikki-ikäisille lapsille vanhempineen sekä vauvakerhoa alle vuoden ikäisille vauvoille vanhempineen.

Molemmat kerhot toimivat kohtaamispaikkana, jossa on lapsille hoitaja ja äideille mahdollisuus kohdata samassa elämäntilanteessa olevia aikuisia.

MLL tarjoaa myös kotipalvelua lapsiperheille. Yhdistelmätuella palkattu henkilö käy auttamassa perheitä arjen askareissa. Perheet maksavat tästä palvelusta pienen korvauksen.

MLL vuokraa turvakaukaloita ym. tarvikkeita ja järjestää erilaisia lastentapahtumia ja retkiä.

Musiikkiopisto

Musiikkiopisto järjestää vauvamuskaria 0-3 -vuotiaille ja musiikkileikkikoulua 3-6 -vuotiaille.

Vauvamuskari on iloista yhdessäoloa vanhemman kanssa, loruttelua, laulua, soittoa, kuuntelua ja leikkiä. Muskarissa opetuksen tehtävänä on herättää lapsen kiinnostus musiikkiin ja kehittää musiikillisia kykyjä. Muskarissa lauletaan, soitetaan, kuunnellaan, liikutaan ja maalataan. Lapsi saa myös valmiuksia myöhempiä musiikin opintoja varten.

4H -järjestö

4H -järjestön tehtävänä on tukea lasten ja nuorten elämänhallinnan tasapainoista kehitystä ja kasvamista vastuuseen. 4H -järjestö kannustaa jäseniään yritteliäisyyteen ja yhteistyöhön, korostaa ympäristön ja luonnon arvoja sekä edesauttaa käden- ja arjentaitojen hallintaa. Järjestön jäsenet ovat pääasiassa kouluikäisiä nuoria, mutta erilaisilla perhetempauksilla myös nuoremmat lapset pääsevät osallistumaan monipuoliseen toimintaan.

Urheiluseura

Urheiluseura järjestää kesäisin uimakouluja ja yleisurheilun sarjakilpailuja sekä talvisin hiihtokilpailuja, joihin myös alle kouluikäiset voivat osallistua. Urheiluseuran toiminnan tarkoituksena on ohjata lasta aktiivisen ja elinikäisen liikuntaharrastuksen pariin.

3. VARHAISKASVATUS PÄIVÄHOIDOSSA

3.1. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus

Kihniön kunnan päivähoiton toiminta-ajatuksena on perheen tarpeisiin vastaavan päivähoiton tarjoaminen lapsiperheille. Päivähoiton tehtävänä on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista kiinteässä vuorovaikutussuhteessa lapsen vanhempien kanssa tavoitteena tasapainoinen ja hyvinvoiva lapsi. Kasvatusvastuu ja -oikeus on aina ensisijaisesti vanhemmilla, päivähoiton tehtävänä on tukea kotikasvatusta ammattitaidolla kunnioittaen vanhempien asiantuntemusta.

Pyrimme antamaan päivähoitossa lapsille mahdollisimman paljon kiireetöntä aikaa ja syliä, toimimisen vapautta sekä tarjoamaan lapsen kehitystä tukevia virikkeitä ja elämyksiä. Toivomme jättävämme lapsille onnellisia muistoja päivähoitossa oloajasta.

3.2. Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen

- * lapsen yksilöllisyyden ja ainutlaatuisuuden kunnioittaminen.

Toiset huomioonottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen

- * muiden huomioon ottaminen ja toisista välittäminen
- * myönteinen suhtautuminen itseen ja toisiin ihmisiin, erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöön.

Itsenäisyyden asteittainen lisääminen

- * päämääränä on auttaa lasta kasvamaan itsestään ja läheisistään huolehtimaan kykeneväksi aikuiseksi
- * vastuun antaminen kehitystason mukaan.

3.3. Varhaiskasvatuksen arvot

Turvallisuus

- ❖ kasvuympäristön turvallisuus ja kiireettömyys
- ❖ turvalliset ihmissuhteet, ihmissuhteiden pysyvyys
- ❖ turvalliset rajat ja säännöt.

Tasa-arvo

- ❖ lapsen tasavertaisen ja oikeudenmukaisen kohtelun turvaaminen ryhmässä
- ❖ perheiden kohtaaminen samanarvoisina
- ❖ avoin ja luottamuksellinen yhteistyö perheen kanssa.

Aito välittäminen

- ❖ hoitotyössä lähtökohtana on aina **lapsen** etu
- ❖ lapsen kuunteleminen ja hänen tarpeisiinsa vastaaminen
- ❖ lapsen kiittäminen ja kannustaminen
- ❖ lapsen itsetunnon vahvistaminen innostamalla ja rohkaisemalla lasta omien vahvuuksien käyttämiseen
- ❖ iloisen, empaattisen ja positiivisen ilmapiirin luominen hoitopaikkaan.

4. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN PÄIVÄHOIDOSSA

4.1. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus tavoitteena hyvinvoiva lapsi

Lapsen hoito, kasvatust ja opetus toteutuvat luontevasti päivähoidon eri tilanteissa. Lapsen hyvinvointi edellyttää hyvää, lapsen tarpeisiin vastaavaa hoitoa. Lapsi, jonka perustarpeista huolehditaan hyvin, pystyy suuntaamaan mielenkiintonsa ympärillään oleviin ihmisiin ja

toimintaan. Perushoidon tilanteet ovat pienelle lapselle oppimistilanteita, muun muassa omatoimisuustaitoja kuten pukeutuminen ja ruokailu, harjoitellaan päivittäin luoden oppimiselle kiireettömän ja kannustavan ilmapiirin. Onnistumisen ilon kokeminen tukee lapsen myönteistä minäkäsitystä.

Lapselle annetaan mahdollisuus ja innostetaan lasta toimintaan ja leikkeihin, jotka harjaannuttavat monipuolisesti lapsen tietoja ja taitoja sekä kannustavat uuden oppimiseen. Lapsi on synnynnäisesti utelias ja lapselle ei tarjota asioita valmiina vaan tuetaan lasta kokeilemaan, tutkimaan ja oivaltamaan itse. Lasta rohkaistaan harjoittelemaan myös hänelle vaikeita asioita tutussa ja turvallisessa ryhmässä. Toiminnan suunnittelun lähtökohtana ovat **lapsen omat** kiinnostuksen kohteet ja lapselle mielekäs tapa toimia.

Sosiaalinen vuorovaikutus edistää lapsen oppimista. Lasta tuetaan ymmärtämään varhaiskasvatasiässä, miten hänen toimintansa vaikuttaa toisiin lapsiin. Lasta tuetaan kuuntelemaan ja auttamaan toisia, odottamaan vuoroaan ja ottamaan huomioon, ettei kukaan jää leikkien ulkopuolelle. Lasta ohjataan myös suvaitsevaisuuteen sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Kasvattajan oma empaattinen käytös ja hyväksyvä suhtautuminen toimivat hyvänä mallina lapselle. Lapsi harjoittelee hoitopäivän aikana myös hyviä tapoja esimerkiksi ruokailun yhteydessä ja suorittaa pieniä hänelle annettuja työtehtäviä.

Turvalliset ihmissuhteet ovat hyvän oppimisen perusta. Ihmissuhteiden pysyvyys ja kasvattajan johdonmukaisuus kasvatuksessa tuovat lapselle turvallisuutta. Kasvattaja antaa lapsen ilmaista kaikenlaisia tunteita ohjaten häntä turvalliseen tapaan näyttää kielteiset tunteensa. Lapselle ei anneta vastuuta liian aikaisin eikä kiirehdi liikaa lapsen kehitystä, vaan annetaan lapsen nauttia lapsuudestaan. Kasvattajan tärkeänä tehtävänä on olla läsnä lapselle. Todellinen läsnäolo edellyttää, että kasvattajalla on aikaa jokaiselle lapselle. Kaikki varhaiskasvatukseen lapset tarvitsevat kasvattajan läheisyyttä ja lapselle tuleekin antaa riittävästi aikaa myös viipyä sylissä.

4.2. Kasvattaja varhaiskasvatuksessa

Kasvattaja on turvallinen aikuinen, joka on sitoutunut työhönsä. Hän huolehtii ammattitaitonsa ja työkykynsä ylläpitämisestä. Kasvattaja on aidosti kiinnostunut lapsesta

ja omaa herkkyyden huomata lapsen tarpeet sekä kunnioittaa lasta omana itsenään. Kasvattaja tukee lapsen yrittämään innostamalla sekä kannustamalla häntä ja iloitsee yhdessä lapsen kanssa hänen onnistumisestaan. Kun lapsi tarvitsee lohduttajaa ja kuuntelijaa, on kasvattaja hänen käytettävissään myötäeläen lapsen huolia ja surua. Kasvattaja sopii lasten kanssa pelisäännöt ja on tasapuolinen kaikkia kohtaan. Kasvattaja on iloinen ja huumorintajuinen ja pyrkii kasvatuksella lapsen kokonaisvaltaiseen hyvään oloon.

4.3. Kielen merkitys varhaiskasvatuksessa

Pienen lapsen aloittaessa päivähoidon on vanhempien antama tieto lapsen tavasta kommunikoida eli lapsen kielestä (eleet, ilmeet ja äänet) arvokasta tietoa hoitajalle lapsen ymmärtämiseksi. Puhumaan opettelevan lapsen ympäristössä on oltava runsaasti kielellisiä virikkeitä ja lasta tuetaan kokeilemaan ja maistelemaan kieltä. Päivittäiset arkirutiinit opettavat pienelle lapselle kieltä sekä kartuttavat sanavarastoa ja lapsen kanssa keskustellaan paljon. Lapsen kielen oppimisessa on jäljittelyllä tärkeä merkitys ja siksi lapsen kanssa keskusteltaessa käytetään mahdollisimman selkeää ja hyvää kieltä.

Kieli on keskeinen väline kommunikaatiossa sekä vuorovaikutuksessa. Kasvattaja rohkaisee lasta vuorovaikutukseen kuuntelemalla lasta ja antamalla aikaa lapsen kysymyksille. Lapsen lähelle meneminen ja katsekontakti tuovat lapselle tunteen, että häntä todella kuunnellaan ja hänen asiansa on tärkeä. Lapsen kielelliset taidot harjaantuvat vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Lapsen kielen kehittymistä tuetaan päivähoidossa päivittäin myös lukemalla tai kertomalla satuja sekä innostamalla lasta kertomaan itse tarinoita, laulamalla lapsen kanssa, loruilemalla ja riimittelemällä.

4.4. Lapselle ominainen tapa toimia

Leikkiminen, liikkuminen, taiteellinen ilmaiseminen ja tutkiminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja kasvattaja ottaa ne huomioon toiminnan suunnittelussa. Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan lapsilähtöisesti, lapsen mielipiteet ja toiveet huomioon ottaen. Kasvattajan tuntemus lapsesta, lapsen kehitystasosta, hänen kiinnostuksen kohteistaan, tarpeistaan sekä mahdollisista ongelmistaan lisääntyy havainnoimalla lasten toimintaa ja keskustelemalla lasten kanssa.

Leikkiminen

Lapsi nauttii leikkimisestä ja se tuottaa lapselle iloa ja tyydytystä. Lapset pursuavat ideoita ja mielikuvitus ja luovuus pääsevät valloilleen leikeissä. Leikkiminen on lapselle oppimistilanne. Lapsi ihmettelee, tutkii, oppii sekä harjoittelee myös sosiaalisia taitoja leikkiessään. Lapsen omalle leikille annetaan riittävästi aikaa ja pyritään olemaan keskeyttämättä leikkejä. Leikkirauhan antaminen lapsille kehittää lasten pitkäjänteisyyttä ja keskittymiskykyä.

Kasvattaja on läsnä lasten leikeissä; havainnoi lasten leikin kulkua, osallistuu leikkiin ja rikastuttaa lasten leikkiä. Lapset jakaantuvat leikkiessään pienempiin ryhmiin joko omasta tai kasvattajan aloitteesta. Lapsilla on mahdollisuus toimia ryhmässä samanikäisten lasten kanssa oman kehitystasonsa mukaisesti, toisinaan ryhmän leikkejä rikastuttaa lasten erikäisyys.

Leikkiympäristö luodaan viihtyisäksi ja leikkimiseen innostavaksi ja lasten ajankohtaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon. Leikeille on oltava sopivia ja monipuolisia välineitä, joita ei saa olla kuitenkaan liikaa. Lapsilla on ulkona riittävästi tilaa sekä vapautta leikeille ja luonnonmateriaalit innostavat lasta leikkimään. Lasta ohjataan leikeissä toisen huomioon ottamiseen ja leikin jälkien siivoamiseen.

Liikkuminen

Liikkuminen on lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta. Liikunnallisen elämäntavan kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa, ja lasten liikunnan tukeminen on päivähoidolle haaste. Lapselle annetaan mahdollisuus monipuoliseen liikkumiseen päivittäin ja järjestetään myös säännöllistä ohjattua liikuntaa sekä sisällä että ulkona. Lasta innostetaan liikkumiseen, uuden oppimiseen ja liikunnan ilon kokemiseen turvallisissa rajoissa turhia kieltoja välttäen. Lapsen motorista kehitystä havainnoidaan ja kannustetaan lasta kehittämään omia taitojaan ennen kouluikää.

Lapsen ympäristö luodaan lasta liikkumaan innostavaksi. Lapselle annetaan mahdollisuus hoitopaikan sisätiloissa liikunnallisiin leikkeihin, tilojen mahdollisuudet huomioon ottaen. Päivähoidon käytettävissä on Kettukallion koulun liikuntasali kaksi kertaa viikossa, jossa myös vauhdikkaat liikuntaleikit ja pelit onnistuvat. Hoitopaikan turvallinen piha liikuntavälineineen, leikkikentät, urheilukenttä ja kaunis, liikkumiseen houkutteleva luonto motivoivat lasta monipuoliseen liikuntaan.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

Lapselle annetaan mahdollisuus taiteelliseen kokemiseen ja ilmaisemiseen hänen oman kiinnostuksensa mukaisesti. Lapsella on mahdollisuus esim. piirtää, laulaa, maalata, muovaila, näytellä, askarrella, tanssia, kuunnella, kertoa ja ommella. Lasta rohkaistaan luovuuden ja mielikuvituksen käyttöön, nauttimaan itsensä toteuttamisesta ja uuden luomisesta. Lapsen taidetta arvostetaan. Hän saa tallentaa taidettaan kasvunkansioonsa ja esitellä töitään toisille lapsille sekä vanhemmilleen. Lapsille järjestetään myös taide-elämysretkiä konsertteihin ja teattereihin.

Tutkiminen

Tutkiminen on lapselle luontaista ja lasta kannustetaan ja innostetaan tutkimiseen. Lapsen ajattelua tuetaan antamalla lapsen pohtia asioita itse yrityksen, erehdyksen ja oivalluksen kokemusten kautta. Lapsen ympäristössä tulee olla runsaasti mahdollisuuksia tutkimiseen ja kokeilemiseen. Lapsen käyttöön pyritään hankkimaan sellaisia välineitä ja materiaaleja, jotka herättävät lapsen mielenkiinnon ja innostuksen tutkimiseen ja eri aistien käyttöön. Luonto ja lähiympäristö tarjoavat lapsen tutkimisen halua virittävän ympäristön.

4.5 Sisällölliset orientaatiot

Varhaiskasvatuksen sisällön tavoitteena on välineiden ja valmiuksien antaminen lapselle, joiden avulla hän pystyy perehtymään ja ymmärtämään vähitellen ympäröivää maailmaa ja sen ilmiöitä. Varhaiskasvatuksen sisällöt koostuvat orientaatioista, jotka ovat toiminnan suunnittelun pohjana. Orientaatiot ovat esillä päivähoiton päivittäisessä toiminnassa toteutuen lapsen leikkimisen, tutkimisen, toimimisen, liikkumisen ja arjen toimintojen kautta. Lapsen mielenkiinto asioihin herätetään esimerkiksi yhdessä tutkien, kirjojen ja satujen avulla tai antaen virikkeitä lasten leikkeihin. Orientaatioiden avulla tuetaan lapsen kasvun ja kehityksen tasapainoista etenemistä.

Matemaattinen orientaatio toteutuu vertailemalla, päättelemällä ja laskemalla arkipäivän tilanteissa sekä esim. erilaisten pelien ja ohjattujen tuokioiden avulla.

Luonnontieteellisen orientaation tavoitteena on lasten kasvattaminen luonnonläheisyyteen, puhtaan luonnon arvostamiseen ja luonnonsuojeluun. Luonto on

tärkeä osa kihniöläisten lasten päivähoitoa, ja yhdessä luontoa ja kirjallisuutta tutkien lapsi oppii muun muassa eläimistä, kasveista ja luonnonilmiöistä.

Historiallis-yhteiskunnallisen orientaation kautta lapselle muodostuu kuva siitä, minkälaista oli ”ennen vanhaan”. Kertomukset, tarinat, vanhat esineet ja retket kotipaikkakunnan kohteisiin luovat lapselle kuvaa menneestä.

Esteettinen orientaatio avautuu lapselle havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen, luomisen sekä kuvittelun avulla. Lapsen toimintaympäristön luomisessa otetaan huomioon esteettisyys. Lapsen kanssa nautitaan erilaisista kauneuden, harmonian, ilon ja jännityksen tuntemuksista ja kokemuksista, esimerkiksi eri vuodenaikojen kauneudesta sekä musiikki- ja taide-elämyksistä.

Eettinen orientaatio toteutuu lapsen jokapäiväisessä elämässä eteen tulevissa tilanteissa. Lapsen kanssa pohditaan oikean ja väärän, totuuden ja valheen, hyvän ja pahan, oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon ja kunnioituksen kysymyksiä. Pelot, ahdistus ja syyllisyyden tunteet kohdataan yhdessä aikuisen kanssa.

Uskonnollis-katsomuksellisen orientaation lapsikohtaisesta sisällöstä sovitaan yhdessä vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä. Kasvattaja kunnioittaa perheen katsomusta ja perehtyy perheen katsomukseen ja tapoihin. Päivähoito tekee yhteistyötä eri seurakuntien kanssa.

5. VANHEMPIEN OSALLISUUS PÄIVÄHOIDOSSA

5.1. Kasvatuskumppanuus

Lapsen hyvinvointi päivähoitossa edellyttää vanhempien ja henkilökunnan välistä tasavertaista vuorovaikutusta, kasvatuskumppanuutta. Hoitajalla on ensisijainen vastuu kasvatuskumppanuuden sisällyttämisestä osaksi lapsen varhaiskasvatusta. Vanhemmat

ovat oman lapsensa parhaita asiantuntijoita ja he tuovat varhaiskasvatuksen suunnitteluun lapsensa ja perheensä tuntemuksen, hoitaja oman ammatillisen asiantuntemuksensa. Hoitaja luo luottamuksellisen ja avoimen ilmapiirin kasvatuskumppanuudelle ja vaalii lapsen suhdetta omiin vanhempiinsa. Yhdessä lapsen asioita pohtien, lapsen ja perheen näkemyksiä ja toiveita arvostaen ja huomioon ottaen syntyy lapselle luottamus, että hänestä todella välitetään.

Vanhempien ja hoitajien päivittäiset kohtaamiset luovat kasvatuskumppanuuden toteutumiseksi hyvät edellytykset. Lasten vanhemmat voivat aina osallistua päivähoidon järjestämiin tapahtumiin mahdollisuuksiensa mukaan. Päivähoito järjestää myös iltatapahtumia, joissa lapsille järjestetyn toiminnan ohella on perheillä mahdollisuus tavata toisiaan.

Lapsiperheille järjestetään asiantuntijaluentoja yhteistyössä seurakuntien, Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja koulun kanssa.

Kerran vuodessa järjestetään vanhempien pienryhmätoimintaa, jossa saman hoitopaikan lasten vanhemmat tapaavat toisiaan esimerkiksi toiminnan suunnittelun sekä yhteisen puuhastelun merkeissä. Yhteisen tekemisen toivomme kasvattavan yhteishenkeä, joka luo lapsille tervettä kasvua edistävän hoitopaikan.

5.2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapselle, joka on ollut aikaisemmin vanhempien hoidossa, on päivähoitoon siirtyminen vaativa haaste. Lapselle ja perheelle järjestetään tutustuminen tai tarvittaessa useampia tutustumiskertoja hoitopaikkaan ja hoitajaan/hoitajiin. Varsinkin pienempien lasten kohdalla uuteen tilanteeseen totuttelemine toteutetaan vähitellen.

Lapselle laaditaan päivähoiton alkaessa varhaiskasvatussuunnitelma (Liite) yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuo hoitajan tietoisuuteen lapsen yksilölliset tarpeet, toimii päivähoidon arjen työvälineenä sekä välineenä vanhempien ja hoitajan välisessä yhteistyössä. Vanhemmat täyttävät varhaiskasvatussuunnitelma-kaavakkeen kotona yhdessä lapsensa kanssa. Kaavakkeen pohjalta käydään

kasvatuskeskustelu ja tehdään suunnitelma lapsen hoidon ja kasvatuksen tavoitteista ja menetelmistä. Perheen kanssa pohditaan yhdessä muun muassa, mitkä ovat lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, missä lapsi tarvitsee tukea ja minkälaista yhteistyötä vanhemmat odottavat päivähoitolta. Lapsen omalle näkemykselle annetaan tilaa ja ymmärrystä ja lapsi saa osallistua varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun ja arviointiin vanhempien ja hoitajan yhdessä sopimalla tavalla. Perheen kanssa käydään kasvatuskeskustelu kerran vuodessa lapsen ikäkausikaavakkeita täydentäen. Keskusteluja käydään tarvittaessa muulloinkin.

6. ERITYISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN LAPSELLE

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on pyrkiä ennaltaehkäisemään lapsen syrjäytyminen ja mahdollisten ongelmien syntyminen. Lasta hoitavat ja kasvattavat tahot havainnoivat lasta ja mikäli lapsen kehittämisessä tai käyttäytymisessä ilmenee aiheutta huoleen, voidaan varhaisella puuttumisella auttaa lasta parhaiten. Mahdollinen huoli kerrotaan aina viipymättä lapsen vanhemmille, jolloin vanhemmatkin voivat seurata tilannetta, tehdä havaintoja ja kertoa oman näkemyksensä tilanteesta. Huoli voi kohdistua lapsen kehitykseen, pulmiin kaverisuhteissa, käyttäytymiseen, keskittymiseen, leikkitaitoihin, kielenkehitykseen ja motoriikan kehitykseen. Lapsen tuen tarve voi liittyä johonkin ohimenevään vaiheeseen lapsen elämässä ja tuen tarve voi olla tilapäistä.

Lastenneuvola on tärkeässä asemassa erityisen tuen tarpeen tunnistamisessa.

Lastenneuvolan vastaanotot ovat sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisesti.

Ennen kouluikää pienet lapset käyvät lastenneuvolan terveydenhoitajan vastaanotolla 15-20 kertaa ja lääkärin vastaanotolla 6 kertaa. Terveysneuvoja tekee yhdessä lääkärin kanssa laajemman kehityksen arvioinnin lapsen ollessa 5 -vuotias ja tarvittaessa ohjaa jatkotutkimuksiin.

6.1. Päivähoidon tukitoimet

Lapsella voi olla aikaisemmin havaittu erityisen tuen tarve hänen tullessaan päivähoitoon. Erityisen tuen tarpeesta on tällöin asiantuntijan lausunto sekä kuntouttamisohjeita. Lapsen

kuntouttamissuunnitelman laatimiseen osallistuvat tällöin perheen ja hoitohenkilökunnan lisäksi vanhempien kanssa yhdessä sovitut asiantuntijat ja yhteistyötahot. Lapsesta luodaan kokonaiskuva, määritellään tuen tarve ja suunnitellaan hoidon sekä kasvatuksen tavoitteet ja menetelmät. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan säännöllisin väliajoin ja määritellään uudet tavoitteet.

Lapselle turvataan jokaisen aikuisen johdonmukainen, lämmin ja ymmärtävä suhtautuminen häntä kohtaan. Lapsen tukeminen on koko henkilökunnan yhteinen tehtävä, johon kaikki sitoutuvat, vaikka ryhmäperhepäivähoidossa lapselle onkin nimetty omahoitaja. Omahoitaja vastaa lähinnä lapsen yksilöohjauksesta sekä osallistuu lapsen kuntoutussuunnitelman laatimiseen.

Lapsen tukeminen aloitetaan heti, kun tuen tarve on havaittu ja tukitoimet määriteltä. Päivähoidon tukitoimet suunnitellaan jokaiselle lapselle yksilöllisesti yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Lapsen vahvuuksia ja häntä kiinnostavia asioita käytetään apuna tukitoimia suunniteltaessa. Lapsen perustaitoja harjaannutetaan ja lasta tuetaan ilmaisemaan itseään ja luottamaan itseensä. Lapsen kehittymistä ei kiirehdi liikaa, vaan annetaan aikaa asioiden oppimiseen ja sisäistämiseen sekä toistetaan asioita riittävästi. Tavoitteena on, että lapsi ei joutuisi olemaan mistään syrjässä, vaan voisi osallistua päivähoidon normaaliin toimintaan.

Erityistä tukea tarvitseva lapsi otetaan huomioon lapsiryhmän ryhmäkoossa. Lapsi sijoitetaan tarpeen mukaan kahden lapsen paikalle, jolloin lapsiryhmä on normaalia pienempi. Kihniössä ei ole käytetty päivähoidossa lapsen henkilökohtaisia avustajia, mutta myös se on tarpeen mukaan mahdollista.

Päivähoidon toimintaa arvioidaan ja muokataan lapsen tarpeiden mukaisesti. Lapselle järjestetään tarvittaessa yksilö- ja/tai pienryhmäohjausta. Päivähoidon käytäntöjä hyödynnetään lapsen kanssa toimimisessa, esimerkiksi aamutuokioissa harjoitellaan kaikkien lasten kanssa yhdessä asioita, joissa lapsi tarvitsee tukea.

Lapsen varhaiskasvatusympäristö mukautetaan lapselle sopivaksi. Hoitopaikassa tehdään tarvittavia muutoksia, esimerkiksi huoneiston akustointi tai allergiaa aiheuttavien materiaalien poistaminen. Lapselle hankitaan myös tarvittavia apuvälineitä sekä oppimateriaalia.

Terveydenhoitaja, psykologi, puhe-, toiminta- ja fysioterapeutti sekä muut asiantuntijat antavat vanhemmille ja hoitajille konsultaatiota tarpeen mukaan lapsen tukemiseksi. Kun tukipalveluja käytetään yksittäisen lapsen asiassa pyydetään yhteydenottoon aina vanhempien suostumus. Hoitajille järjestetään tarpeen mukaan myös koulutusta sekä työnohjausta.

7. PÄIVÄHOIDON TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Päivähoidon toimintaa arvioidaan ja kehitetään yhdessä päivähoitolasten vanhempien, lasten sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Perheiden kanssa käytävät lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut sekä perheille lähetettävät kyselyt tuovat päivähoidon tietoisuuteen sekä lasten että vanhempien mielipiteitä ja toiveita lapsen päivähoidosta. Vanhemmilta toivotaan palautetta ja ideoita myös toimintakauden kuluessa, jonka mahdollistavat päivittäiset tapaamiset hoitajan/ hoitajien kanssa. Lapset saavat vaikuttaa oman hoitopaikan toimintaan olemalla itse mukana toiminnan suunnittelussa.

Nalletuvalla, Vekkulilla, Muksulalla ja hoitajan kotona toimivalla perhepäivähoidolla on omat esitteet, jotka kertovat hoitopaikan toiminnasta. Päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelmaa ja hoitopaikkojen esitteitä tarkistetaan tarpeen mukaan.

Henkilökunnan ammattitaidon ylläpitämiseksi ja päivähoidon kehittämiseksi järjestetään koulutusta, kehityskeskusteluja, ryhmäkeskusteluja, tiimikokouksia ja koko päivähoidon yhteisiä kokouksia.

LÄHTEET

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes, oppaita 56. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi 2004.

Heinämäki, Liisa. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Stakes, oppaita 58. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi 2004.

Stakesin www-sivut. www.stakes.fi/varttua

Kinnunen, Saara. Anna mun olla lapsi. Kirjapaja 2003. Helsinki.

Haapamäki, Kaipio, Keskinen, Uusitalo, Kuoksa. Yhteisö kasvattaa. Tammer-Paino Oy. Tampere 2000.

Heinämäki, Liisa. Luennot: Vasu lapselle – pohja kasvulle, Erityinen tuki - mukana arjessa ja Eettisiä avauksia varhaiskasvatukseen.
Kekkonen, Marjatta. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta kehdestä kouluun luento. Koulutuspäivä Pirkanmaan kuntien varhaiskasvatushenkilöstölle Lempäälässä 20.10.2004.

Heinämäki, Liisa. Varhaiskasvatusilta Hämeenkyrössä 27.01.2005.

Tuuri-Lahtinen, Pirjo. Varhaiskasvatuksen kehittäjäkoulutukseen liittyvät luennot 4.4.2005-13.01.2006.

Kekkonen, Reetta. Toiminnan suunnittelu varhaiskasvatuksessa. Päivähoidon seutukunnallinen koulutuspäivä Parkanossa 01.10.2005.

Ranta-aho, Katja. Vekara Vipellys –koulutus Viljakkalassa 12.11.2005.

Kekkonen, Reetta. Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa. Päivähoidon seutukunnalliset koulutuspäivät Parkanossa 18.02. ja 18.03.2006.

Lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelma. Printel Oy.

Valokuvat toimintavuoden 2005-2006 päivähoitolapsista.